

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความคิดเห็นที่มีต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2534 จำนวน 38 โรงเรียน ได้แก่

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 38 คน
- 2) ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 228 คน
- 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,520 คน
- 4) ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,520 คน
- 5) ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จำนวน 58 คน แยกเป็น
 - (1) ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น 1 คน
 - (2) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 19 คน
 - (3) ผู้บริหารโรงเรียนที่เลี้ยง จำนวน 38 คน

รวมประชากรทั้งหมด 3,364 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2533 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดขอนแก่นแบ่งตามขนาด

ลำดับที่	อำเภอ	โรงเรียน			รวม
		ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	
1	เมือง	2	1	-	3
2	บ้านฝั	1	2	-	3
3	น้ำพอง	-	2	-	2
4	กระนวน	2	-	-	2
5	ชุมแพ	1	2	-	3
6	เขาสวนกวาง	-	1	-	1
7	บ้านฝาง	-	2	-	2
8	เปือยน้อย	-	1	-	1
9	พระยืน	1	-	-	1
10	พล	1	1	-	2
11	ภูผาม่าน	1	-	-	1
12	ภูเวียง	1	2	-	3
13	มัญจาคีรี	1	-	1	2
14	แวงน้อย	1	-	-	1

ตารางที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน จังหวัดขอนแก่นแบ่งตามขนาด (ต่อ)

ลำดับที่	อำเภอ	โรงเรียน			รวม
		ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	
15	แวงใหญ่	-	1	-	1
16	สีชมพู	2	-	-	2
17	หนองเรือ	2	-	-	2
18	หนองสองห้อง	1	2	-	3
19	อุบลรัตน์	2	1	-	3
	รวม	19	18	1	38

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้น (Stratified-Random Sampling) ตามขนาด
ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 8 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 5 โรงเรียน และโรงเรียน
ขนาดเล็ก 1 โรงเรียน รวม 14 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- (1) ผู้บริหารโรงเรียนใช้วิธีเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ 14 คน
- (2) ครูผู้ปฏิบัติการสอน ใช้วิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จากครูผู้ผ่าน
การอบรม เพื่อทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละ 2 คน และครูที่ทำการสอนไม่
ผ่านการอบรมโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 56 คน
- (3) นักเรียนใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 320 คนโดย กำหนดกลุ่ม
ตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน คือ

ขนาดเล็กจำนวน 20 คน

ขนาดกลาง 5 โรงเรียน ๆ ละ 20 คน เป็น 100 คน

ขนาดใหญ่ 8 โรงเรียน ๆ ละ 25 คน เป็น 200 คน

(4) ผู้ปกครองนักเรียน ใช้วิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเอาผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนได้ผู้ปกครองทั้งสิ้น 320 คน

(5) ผู้เกี่ยวข้อง ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้แก่ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนที่เลี้ยงทุกคนในจังหวัดขอนแก่นที่เลือกเป็นแหล่งข้อมูล รวมทั้งสิ้น 29 คน

การสุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง 5 กลุ่มตามลำดับดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 739 คน หรือประมาณร้อยละ 22 ของประชากร (ตามรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 5 ดังนี้)

ตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายอำเภอและขนาดโรงเรียน

โรงเรียน อำเภอ	กลุ่มตัวอย่าง							รวมกลุ่ม ตัวอย่าง
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง	ผู้เกี่ยวข้อง			
					ผอ. ปจ.	หน. ปอ.	ผู้บริหาร รร. พี่เลี้ยง	
สพจ.ขอนแก่น ขนาดใหญ่	-	-	-	-	1	-	-	1
1.บ้านหินลาดวังค้อ								
อ.เมือง ขอนแก่น	1	4	25	25		1	1	57
2.บ้านหนองกุงใหญ่								
อ.กระนวน	1	4	25	25		1	1	57

ตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายอำเภอและขนาดโรงเรียน (ต่อ)

โรงเรียน อำเภอ	กลุ่มตัวอย่าง							รวมกลุ่ม ตัวอย่าง
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง	ผู้เกี่ยวข้อง			
					ผอ. ปจ.	หน. ปอ.	ผู้บริหาร รร.พิเศษ	
3.บ้านวังยาว								
อ.ชุมแพ	1	4	25	25		1	1	57
4.พระพุทธรักษา -								
สาท อ.พระยืน	1	4	25	25		1	1	57
5.บ้านทรัพย์สมบูรณ์								
อ.ภูพาน	1	4	25	25		1	1	57
6.บ้านกุดธาตุ								
อ.ภูเวียง	1	4	25	25		1	1	57
7.บ้านโนนทอง								
อ.หนองเรือ	1	4	25	25		1	1	57
8.บ้านหนองแขวงมน								
อ.พล	1	4	25	25		1	1	57
ขนาดกลาง								
9.บ้านโคกสำราญ								
อ.บ้านไผ่	1	4	20	20		1	1	47

ตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายอำเภอและขนาดโรงเรียน (ต่อ)

โรงเรียน อำเภอ	กลุ่มตัวอย่าง							รวมกลุ่ม ตัวอย่าง
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง	ผู้เกี่ยวข้อง			
					ผอ. ปจ.	หน. ปอ.	ผู้บริหาร รร. พี่เลี้ยง	
10.บ้านหนองบัวน้อยห้วย ใจดีโนนขามแป อ.น้ำพอง	1	4	20	20		1	1	47
11.บ้านทุ่งบ่อ อ.เขาสวนกวาง	1	4	20	20		1	1	47
12.บ้านห้วยหว้า อ.บ้านฝาง	1	4	20	20		1	1	47
13.บ้านหนองแกยาว อ.หนองสองห้อง	1	4	20	20		1	1	47
ขนาดเล็ก								
14.บ้านคำไช้ อ.มัญจาคีรี	1	4	20	20		1	1	47
รวม	14	56	320	320	1	14	14	739

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐานในจังหวัดขอนแก่น ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือขึ้นเองตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยได้รับการแนะนำ การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จนได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษารายละเอียดโครงการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน
- 2) สัมภาษณ์ผู้บริหาร, ครู, นักเรียน และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานจริง ตลอดจนสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับโครงการ
- 3) กำหนดกรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- 4) สร้างเครื่องมือ
- 5) ส่งเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไข
- 6) ปรับปรุงเครื่องมือ
- 7) จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3.2.2 โครงสร้างและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภท คือ

- 1) แบบสำรวจ เป็นแบบสำรวจและบันทึกการข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของชุมชนและโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน ประกอบด้วย ข้อมูล 23 รายการ ผู้ตอบแบบสำรวจได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน
- 2) แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินการตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 4 ชุด ตามประเด็นและกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 15 รายการ ปัญหาการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 14 รายการ และความคิดเห็นต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 14 รายการ

(2) แบบสอบถามครูผู้ปฏิบัติการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 ประกอบด้วยคำถาม สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 17 รายการ ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 14 รายการ และความคิดเห็นต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 14 รายการ

(3) แบบสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 ประกอบด้วยคำถาม การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน 10 รายการ ปัญหาการเรียนของนักเรียน 10 รายการ ความคิดเห็นในการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา 6 รายการ

(4) แบบสอบถามสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสภาพการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 5 รายการ ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 9 รายการ และความคิดเห็นต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน 14 รายการ

แบบสอบถาม ทั้ง 4 ชุด มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหามากที่สุดหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 4 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหามากหรือเห็นด้วย
- 3 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหามากกลางหรือไม่แน่ใจ
- 2 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหาน้อยหรือไม่เห็นด้วย
- 1 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3) แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 เกี่ยวกับสภาพภาพส่วนตัวของผู้ปกครองนักเรียน 7 รายการ และถามความคิดเห็นที่ส่งลูกเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 รายการ

ตารางที่ 6 แสดงวัตถุประสงค์ เครื่องมือการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือการวิจัย	กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล
1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา การดำเนินงานตามโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น พื้นฐาน	1) แบบสำรวจข้อมูลทั่วไปของ โรงเรียน	1) ผู้บริหารโรงเรียน
2) เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น พื้นฐาน	2) แบบสอบถามสภาพและปัญหา การดำเนินการในระดับโรงเรียน	2) ผู้บริหารโรงเรียน
	3) แบบสอบถามสภาพและปัญหา การดำเนินการในระดับจังหวัด และอำเภอ	3) ผู้เกี่ยวข้อง
	4) แบบสัมภาษณ์	4) ผู้ปกครองนักเรียน
3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ เกี่ยวข้องที่มีต่อการขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	(1) แบบสอบถามสภาพการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น พื้นฐาน	(1) ผู้บริหารโรงเรียน
	(2) สภาพการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	(2) ผู้เกี่ยวข้อง
	(3) การปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอน	(3) ครูผู้ปฏิบัติการสอน
	5) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มี ต่อโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน	5) ผู้บริหารโรงเรียน

ตารางที่ 6 แสดงวัตถุประสงค์ เครื่องมือการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือการวิจัย	กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล
	6) ความคิดเห็นในการเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1	6) ครูผู้ปฏิบัติการสอน 7) ผู้เกี่ยวข้อง 8) ผู้ปกครองนักเรียน 9) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 ถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2535 โดยได้เดินทางไปอำเภอและโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือบางส่วนที่ไม่สามารถตอบและส่งคืนได้ในวันเดียว ผู้วิจัยได้มอบซองจดหมายที่ติดแสตมป์และจำหน่ายถึงผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยได้ทางไปรษณีย์ จำนวน 739 ชุด โดยครั้งแรกได้รับคืนจำนวน 683 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.42 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเพื่อความสะดวกของข้อมูล จึงได้ติดตามเก็บส่วนที่เหลือจนครบจำนวน 739 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนทั้งหมด	จำนวนที่ได้รับกลับคืน	ร้อยละ
แบบสอบถามสำหรับ			
1. ผู้บริหารโรงเรียน	14	14	100
2. ครูผู้ปฏิบัติการสอน	56	56	100
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	320	320	100
4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	320	320	100
5. ผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด/อำเภอ	15	15	100
6. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยม กรมสามัญศึกษา	14	14	100
รวม	739	739	100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสำรวจ เป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่
หาค่าร้อยละ (Percentage)

2) แบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติดังนี้

(1) แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการแจกแจง
ความถี่ และค่าร้อยละ

(2) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยสรุปข้อมูลเชิงพรรณนาเป็นความเรียง

3.5 การแปลผลข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีการแปลผลโดยใช้เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยดังนี้

สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 4.51 - 5.00 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหามากที่สุด
- 3.51 - 4.00 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหามาก
- 2.51 - 3.00 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหามาก
- 1.51 - 2.00 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหาน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือมีปัญหาน้อยที่สุด

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน

- 4.51 - 5.00 หมายถึง ได้ปฏิบัติครบถ้วนและเป็นประจำ
- 3.51 - 4.00 หมายถึง ได้ปฏิบัติเป็นประจำและเกือบครบถ้วน
- 2.51 - 3.00 หมายถึง ได้ปฏิบัติพอประมาณ
- 1.51 - 2.00 หมายถึง ไม่ค่อยได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติเพียงเล็กน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง ได้ปฏิบัติน้อยที่สุด

ความคิดเห็นต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 4.51 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 3.51 - 4.00 หมายถึง เห็นด้วย
- 2.51 - 3.00 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1.51 - 2.00 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การนำเสนอผลการวิจัยซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจะได้นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงตามลำดับที่ระบุเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังจะได้นำเสนอในที่